

Περιεχόμενα

Πρόλογος ή Γιατί το Memorix Ανατομίας είναι επαναστατικό;	XII
Σύστημα εκπαίδευσης Memorix	XV
Ευχαριστίες σε συναδέλφους	XVI
Ευχαριστίες σε φοιτητικές οργανώσεις	XVIII
Ομάδα του Memorix	XX

1

Γενική ανατομία

1

1 Ορισμοί και ιστορική αναδρομή.....	2	8 Επίπεδα και γραμμές του ανθρώπινου σώματος.....	9
2 Όροι και συντομογραφίες	3	9 Μέρη του ανθρώπινου σώματος	10
3 Ιστολογία	4	10 Περιχές του ανθρώπινου σώματος.....	11
4 Εμβρυολογία	5	11 Επωνύμια.....	12
5 Ανατομικές αλλαγές κατά την παιδική ηλικία.....	6	12 Ερωτήσεις και εικόνες επανάληψης	14
6 Ανατομικές αλλαγές κατά την εφηβική ηλικία	7	13 Ευχαριστίες και Βιβλιογραφικές αναφορές.....	16
7 Επίπεδα και γραμμές του ανθρώπινου σώματος.....	8		

2

Οστά

17

1 Γενική επισκόπηση.....	18	5 Οστά του άνω άκρου – Ossa membri superioris	42
2 Κρανίο – Cranium.....	21	5.1 Κλείδα – Clavicula	42
2.1 Μετωπιαίο οστό – Os frontale.....	22	5.2 Ωμοπλάτη – Scapula	43
2.2 Ινιακό οστό – Os frontale.....	23	5.3 Βραχιόνιο οστό – Humerus.....	44
2.3 Σφηνοειδές οστό (σφηνοειδές) – Os sphenoidale.....	24	5.4 Ωλένιο – Ulna.....	45
2.4 Βρεγματικό οστό – Os parietale.....	26	5.5 Κερκίδα – Radius	46
2.5 Κροταφικό οστό – Os temporale.....	27	5.6 Οστά της άκρας χειρός – Ossa membri superioris.....	47
2.6 Ηθμοειδές οστό (ηθμοειδές) – Os ethmoidale.....	30	6 Οστά του κάτω άκρου – Ossa membri inferioris	48
2.7 Κάτω ρινική κόγχη – Concha nasalis inferior.....	30	6.1 Πύελος – Pelvis	49
2.8 Δακρυϊκό οστό, ρινικό οστό και ύνιδα – Os lacrimale, os nasale et vomer.....	31	6.1.1 Ισχίο (πυελικό οστό) – Os coxae	50
2.9 Ζυγωματικό οστό – Os zygomaticum.....	31	6.2 Μηριαίο οστό – Femur.....	52
2.10 Υπερώιο οστό – Os palatinum	32	6.3 Επιγονατίδα – Patella.....	53
2.11 Άνω γνάθος – Maxilla	33	6.4 Κνήμη – Tibia.....	53
2.12 Κάτω γνάθος – Mandibula.....	34	6.5 Περόνη – Fibula.....	54
2.13 Υοειδές οστό – Os hyoideum.....	35	6.6 Οστά του άκρου ποδός – Ossa pedis.....	54
2.14 Κρανίο νεογνού	35	7 Εικόνες.....	57
2.15 Ανθρωπομετρία κρανίου	36	7.1 Βάση κρανίου	57
3 Σπονδυλική στήλη – Columna vertebralis.....	37	8 Πίνακες	58
3.1 Αυχενικοί σπόνδυλοι – Vertebrae cervicales	38	8.1 Ανοίγματα του κρανίου και το περιεχόμενό τους.....	58
3.2 Θωρακικοί σπόνδυλοι – Vertebrae thoracicae	39	8.2 Δομές του άνω άκρου.....	60
3.3 Οσφυϊκοί σπόνδυλοι – Vertebrae cervicales.....	39	8.3 Δομές του κάτω άκρου	62
3.4 Ιερό οστό και κόκκυγας – Os sacrum et os coccygis	40	9 Ερωτήσεις επανάληψης και εικόνες	64
4 Θώρακας – Thorax	41	10 Ευχαριστίες και βιβλιογραφικές αναφορές	66

3

Αρθρώσεις

67

1 Γενική επισκόπηση.....	68	6.1 Ιερολαγόνια άρθρωση – Articulatio sacroiliaca.....	82
1.1 Γενική οργάνωση της συνοριακής άρθρωσης	69	6.2 Συναρθρώσεις της πυελικής ζώνης – Synarthroses cinguli pelvici.....	82
2 Αρθρώσεις του κρανίου – Juncturae cranii	72	6.3 Άρθρωση ισχίου – Articulatio coxae	83
3 Σπονδυλικές αρθρώσεις – Juncturae columnae vertebralis	73	6.4 Άρθρωση γόνατος – Articulatio genus	84
3.1 Σπονδυλικές συνοριακές αρθρώσεις – Articulationes columnae vertebralis.....	74	6.5 Κνημοπερονιαία άρθρωση – Articulatio tibiofibularis	86
4 Θωρακικές αρθρώσεις – Juncturae thoracis.....	75	6.6 Ενδοοστική μεμβράνη του κάτω άκρου και κνημοπερονιαία συνδέσμων – Membrana interossea cruris et syndesmosis tibiofibularis.....	86
5 Αρθρώσεις του άνω άκρου – Juncturae membri superioris.....	76	6.7 Αρθρώσεις του άκρου ποδός – Articulationes διαπίστωσε	86
5.1 Στερνοκλειδική άρθρωση – Articulatio sternoclavicularis.....	76	6.7.1 Καμάρες του άκρου ποδός.....	86
5.2 Ακρωμιοκλειδική άρθρωση – Articulatio acromioclavicularis.....	76	7 Πίνακες.....	90
5.3 Άρθρωση ώμου (γληνοβραχιόνιος) – Articulatio humeri (glenohumeralis).....	77	7.1 Κινήσεις της κεφαλής, του τραχήλου και της κροταφογναθικής άρθρωσης (μύες)	90
5.4 Άρθρωση αγκώνα – Articulatio cubiti	78	7.2 Κινήσεις των άκρων (βαθμός ελευθερίας).....	91
5.5 Άπω κερκίδο-ωλενική άρθρωση και κερκίδο-ωλενική συνδέσμων – Articulatio radioulnaris distalis et syndesmosis radioulnaris	79	7.3 Κινήσεις του άνω άκρου (μύες)	92
5.6 Καρπιαίο οστό – Articulatio radiocarpalis	79	7.4 Κινήσεις του κάτω άκρου (μύες)	93
5.7 Αρθρώσεις της άκρας χειρός – Articulationes manus.....	80	8 Ερωτήσεις και εικόνες επανάληψης	94
6 Αρθρώσεις του κάτω άκρου – Juncturae membri inferioris	82	9 Ευχαριστίες και βιβλιογραφικές αναφορές	96

1 Γενική επισκόπηση ⁹⁸			
2 Μύες της κεφαλής – Musculi cranii.....	102		
2.1 Μύες του προσώπου – Musculi faciei.....	102		
2.2 Μασητήριοι μύες – Musculi masticatorii.....	108		
2.3 Περιτονίες της κεφαλής.....	109		
3 Μύες του τραχήλου – Musculi colli.....	110		
3.1 Επιπολής μυϊκή ομάδα – Musculi colli superficiales.....	111		
3.2 Υπερουειδείς μύες – Musculi suprahyoidei.....	112		
3.3 Υποϋειδείς μύες – Musculi infrahyoidei.....	113		
3.4 Σκαληνοί – Musculi scaleni.....	114		
3.5 Εν τω βάθει μυϊκή ομάδα – Musculi colli profundi.....	115		
3.6 Τραχηλική περιτονία – Fascia cervicalis.....	115		
4 Μύες της οσφύος – Musculi dorsi.....	116		
4.1 Επιπολής στιβάδα (σπονδυλοβραχιόνιοι μύες).....	117		
4.2 2 ^η στιβάδα (σπονδυλωμοπλατιαίοι μύες).....	118		
4.3 3 ^η στιβάδα (σπονδυλοπλευριαίοι μύες).....	118		
4.4 Εν τω βάθει μύες της οσφύος – Musculi dorsi proprii.....	119		
4.5 Περιτονίες της οσφύος.....	123		
5 Μύες του θώρακος – Musculi thoracis.....	124		
5.1 Μύες του θώρακος – θωρακοβραχιόνιοι μύες.....	125		
5.2 Εν τω βάθει μύες του θώρακος.....	126		
5.3 Διάφραγμα – Diaphragma.....	127		
5.4 Περιτονίες του θώρακος.....	127		
6 Μύες της κοιλιακής χώρας – Musculi abdominis.....	128		
6.1 Πρόσθια ομάδα.....	128		
6.2 Έξω ομάδα.....	129		
6.3 Οπίσθια ομάδα.....	130		
6.4 Περιτονίες της κοιλιακής χώρας.....	130		
7 Πυελικό διάφραγμα/πυελικό έδαφος – Diaphragma pelvis.....	131		
7.1 Περιτονίες της πυέλου.....	132		
8 Μύες του άνω άκρου – Musculi membri superioris.....	133		
8.1 Μύες της άρθρωσης του ώμου.....	133		
8.2 Μύες του βραχίονα – Musculi brachii.....	134		
8.3 Μύες του αντιβραχίου – Musculi antebrachii.....	136		
8.3.1 Πρόσθια ομάδα 137			
8.3.2 Πλάγια ομάδα.....	139		
8.3.3 Οπίσθια ομάδα.....	140		
8.4 Μύες της άκρας χειρός – Musculi manus.....	142		
8.4.1 Μύες του θέναρως (ομάδα του αντίχειρα).....	143		
8.4.2 Μύες του οπισθέναρως (ομάδα μικρού δακτύλου).....	144		
8.4.3 Μεσόστεοι και ελμινθοειδείς.....	145		
8.5 Τενόντια έλυτρα του άνω άκρου – Vaginae tendinum membri superioris.....	146		
8.6 Περιτονίες του άνω άκρου.....	147		
9 Μύες του κάτω άκρου – Musculi membri inferioris.....	148		
9.1 Μύες της άρθρωσης του ισχίου 148			
9.1.1 Πρόσθια ομάδα.....	149		
9.1.2 Οπίσθια ομάδα.....	150		
9.2 Μύες του μηρού – Musculi femoris.....	152		
9.2.1 Πρόσθια ομάδα.....	153		
9.2.2 Έσω ομάδα.....	154		
9.2.3 Οπίσθια ομάδα.....	155		
9.3 Μύες του κάτω άκρου – Musculi cruris.....	156		
9.3.1 Πρόσθια ομάδα.....	157		
9.3.2 Έξω ομάδα.....	157		
9.3.3 Οπίσθια ομάδα.....	158		
9.4 Μύες του άκρου ποδός – Musculi pedis.....	160		
9.4.1 Ραχιαία ομάδα.....	161		
9.4.2 Έσω ομάδα (ομάδα του μεγάλου δακτύλου).....	161		
9.4.3 Έξω ομάδα (ομάδα του μικρού δακτύλου).....	162		
9.4.4 Μέση ομάδα.....	162		
9.4.5 Μεσόστεοι και ελμινθοειδείς.....	163		
9.5 Τενόντια έλυτρα του κάτω άκρου – Vaginae tendinum membri superioris.....	164		
9.6 Περιτονίες του κάτω άκρου.....	165		
10 Ερωτήσεις και εικόνες επανάληψης.....	166		
11 Ευχαριστίες και Βιβλιογραφικές αναφορές.....	168		

1 Γενική επισκόπηση.....	170		
2 Στοματική κοιλότητα – Cavitas oris.....	172		
2.1 Παρεΐα – Bucca.....	172		
2.2 Χείλη – Labia oris.....	173		
2.3 Ούλα – Gingiva.....	173		
2.4 Δόντια – Dentis.....	174		
2.5 Γλώσσα – Lingua.....	176		
2.6 Υπερώα – Palatum.....	178		
2.6.1 Σκληρά υπερώα – Palatum durum.....	178		
2.6.2 Μαλακή υπερώα – Palatum molle.....	179		
2.7 Υπερώα αμυγδαλή – Tonsilla palatina.....	178		
2.8 Σιελογόνοι αδένες – Glandulae salivariae.....	180		
3 Φάρυγγας – Pharynx.....	182		
4 Οισοφάγος – Oesophagus.....	185		
5 Στόμαχος – Gaster.....	186		
6 Λεπτό έντερο – Intestinum tenue.....	188		
6.1 Δωδεκαδάκτυλος – Duodenum.....	188		
6.2 Νήστιδα και ειλεός – Jejunum et ileum.....	190		
7 Παχύ έντερο – Intestinum crassum.....	191		
7.1 Τυφλό έντερο – Caecum.....	192		
7.1.1 Σκωληκοειδής απόφυση – Appendix vermiformis.....	193		
7.2 Κόλον – Colon.....	193		
7.2.1 Ανιόν κόλον – Colon ascendens.....	193		
7.2.2 Εγκάρσιο κόλον – Colon transversum.....	194		
7.2.3 Κατιόν και σιγμοειδές κόλον – Colon descendens et sigmoideum.....	194		
7.3 Ορθό – Rectum.....	195		
8 Ήπαρ – Hepar.....	196		
9 Χοληδόχος κύστη – Vesica biliaris/fellea.....	199		
10 Πάγκρεας – Pancreas.....	200		
11 Περιτόναιο – Peritoneum.....	201		
12 Ερωτήσεις και εικόνες επανάληψης.....	202		
13 Ευχαριστίες και Βιβλιογραφικές αναφορές.....	204		

1 Γενική επισκόπηση.....	206		
2 Μύτη (ρις) – Nasus.....	206		
3 Ρινική κοιλότητα – Cavitas nasi.....	207		
4 Παραρρινοί κόλποι – Sinus paranasales.....	208		
5 Φάρυγγας – Pharynx.....	209		
6 Λάρυγγας – Larynx.....	210		
7 Τραχεία – Trachea.....	214		
8 Βρόγχοι – Bronchi.....	215		
9 Πνεύμονες – Pulmones.....	216		
10 Υπεζωκότας – Pleura.....	220		
11 Μηχανική των αναπνευστικών κινήσεων.....	221		
12 Πίνακες – Λαρυγγικοί μύες ανά λειτουργία.....	222		
13 Ερωτήσεις και εικόνες επανάληψης.....	222		
14 Ευχαριστίες και Βιβλιογραφικές αναφορές.....	224		

7

Ουροποιητικό σύστημα

225

1 Γενική επισκόπηση..... 226
 2 Νεφροί– Renes 227
 3 Νεφρική πύελος και νεφρικοί κάλυκες – Pelvis renalis et calices renales..... 230
 4 Ουρητήρας – Ureter..... 230
 5 Ουροδόχος κύστη – Vesica urinaria 231

6 Γυναικεία ουρήθρα – Urethra feminina 233
 7 Δυναμική της ούρησης..... 233
 8 Ερωτήσεις και εικόνες επανάληψης 234
 9 Ευχαριστίες και Βιβλιογραφικές αναφορές 236

8

Γεννητικό σύστημα

237

1 Ανάπτυξη του γεννητικού συστήματος 238
 2 Ανδρικό γεννητικό σύστημα – Organa genitalia masculina 239
 2.1 Όρχις– Testis 240
 2.2 Επιδιδυμίδα– Epididymis 242
 2.3 Σπερματικός πόρος – Ductus deferens..... 243
 2.4 Σπερματικός τόνος – Funiculus spermaticus 243
 2.5 Σπερματικοί αδένες – Glandulae vesiculosae 244
 2.6 Βολβουρηθραίοι αδένες – Glandulae bulbourethrales..... 244
 2.7 Προστάτης – Prostate 245
 2.8 Όσχεο– Scrotum 246
 2.9 Πέος– Penis 247
 2.10 Ανδρική ουρήθρα – Urethra masculina 248

3 Γυναικείο γεννητικό σύστημα – Organa genitalia feminina 249
 3.1 Ωοθήκη – Ovarium..... 250
 3.2 Σάλπιγγες της μήτρας – Tuba uterina Falloppii..... 251
 3.3 Μήτρα – Uterus..... 252
 3.4 Κόλπος– Vagina..... 254
 3.5 Γυναικεία εξωτερικά γεννητικά όργανα (αιδοίο)
 – Organa genitalia feminina externa (vulva) 255
 4 Περίνεο και οι μύες του – Perineum et muscoli perinei..... 256
 5 Ανατομία στην κύηση 257
 6 Εμβρυϊκές μεμβράνες, πλακούντας και ομφάλιος λώρος..... 258
 7 Εμβρυϊκή ανατομία και ανατομία του τοκετού 259
 8 Ερωτήσεις και εικόνες επανάληψης 260
 9 Ευχαριστίες και Βιβλιογραφικές αναφορές 262

9

Καρδιά και αιμοφόρα αγγεία

263

1 Γενική επισκόπηση των αιμοφόρων αγγείων..... 264
 2 Γενική επισκόπηση της καρδιάς 265
 3 Καρδιά– Cor..... 266
 3.1 Δεξιός κόλπος – Atrium dextrum 268
 3.2 Δεξιά κοιλία – Ventriculus dexter..... 269
 3.3 Αριστερός κόλπος – Atrium sinistrum..... 270
 3.4 Αριστερή κοιλία – Ventriculus sinister 271
 3.5 Βαλβίδες – Valvae..... 272
 3.6 Καρδιακό σκελετός – Skeleton cordis..... 273
 3.7 Σύστημα αγωγιμότητας της καρδιάς – Complexus stimulans cordis..... 273
 3.8 Εμβρυϊκή κυκλοφορία..... 274
 3.9 Στεφανιαίες αρτηρίες – Arteriae coronariae..... 275
 3.10 Φλέβες της καρδιάς – Venae cordis..... 275
 3.11 Κλινική ανατομία της καρδιάς 276
 4 Αρτηρίες – Arteriae..... 277
 4.1 Αορτή – Aorta..... 277
 4.2 Ανιούσα αορτή και αορτικό τόξο
 – Aorta ascendens et arcus aortae 277
 4.3 Κοινή καρωτιδική αρτηρία – Arteria carotis communis 278
 4.4 Εξωτερική καρωτιδική αρτηρία – Arteria carotis externa 278
 4.4.1 Εξωτερική καρωτιδική αρτηρία - κοιλιακοί και έσω κλάδοι 279
 4.4.2 Εξωτερική καρωτιδική αρτηρία - ραχιαίοι κλάδοι 280
 4.4.3 Επιπολής κροταφική αρτηρία
 – Arteria temporalis superficialis..... 280
 4.4.4 Γναθιαία αρτηρία – Arteria maxillaris..... 281
 4.5 Υποκλείδια αρτηρία – Arteria subclavia 282
 4.5.1 Σπονδυλική αρτηρία – Arteria vertebralis..... 282
 4.5.2 Υποκλείδια αρτηρία - άλλοι κλάδοι..... 283
 4.6 Μασχαλιαία αρτηρία – Arteria axillaris 284
 4.7 Βραχιόνια αρτηρία – Arteria brachialis 284
 4.8 Κερκιδική και ωλένια αρτηρία και επιπολής και εν τω βάθει
 παλαμιαία τόξα
 – Arteria radialis et ulnaris, arcus palmaris superficialis et profundus... 285
 4.9 Θωρακική αορτή – Aorta thoracica 286
 4.10 Κοιλιακή αορτή – Aorta abdominalis..... 287
 4.10.1 Κοιλιακό στέλεχος– Truncus coeliacus 288

4.10.2 Κάτω και άνω μεσεντέρια αρτηρία
 – Arteria mesenterica superior et inferior 289
 4.11 Κοινή λαγόνια αρτηρία – Arteria iliaca communis 290
 4.11.1 Εσωτερική λαγόνια αρτηρία (βρεγματικοί κλάδοι)
 – Arteria iliaca interna 290
 4.11.2 Εσωτερική λαγόνια αρτηρία (σπλαχνικοί κλάδοι)
 – Arteria iliaca interna 291
 4.11.3 Εξωτερική λαγόνια αρτηρία – Arteria iliaca externa 291
 4.12 Μηριαία και ιγνυακή αρτηρία
 – Arteria femoralis et arteria poplitea..... 292
 4.13 Πρόσθιες και οπίσθιες κνημιαίες αρτηρίες
 – Arteria tibialis anterior et posterior 293
 5 Φλέβες – Venae 294
 5.1 Άνω κοίλη φλέβα Vena cava superior 294
 5.2 Έσω σφαγιτίδα φλέβα – Vena jugularis interna 295
 5.3 Έξω σφαγιτίδα φλέβα – Vena jugularis externa 296
 5.4 Υποκλείδιες και μασχαλιαίες φλέβες
 – Vena subclavia et vena axillaris 296
 5.5 Φλέβες του άνω άκρου – Venae membri superioris..... 297
 5.6 Κάτω κοίλη φλέβα – Vena cava inferior..... 297
 5.7 Πυλαία φλέβα – Vena portae 298
 5.8 Πυλαιοσυστηματικές αναστομώσεις..... 299
 5.9 Διασυστηματικές αναστομώσεις..... 299
 5.10 Κοινή λαγόνια φλέβα – Vena iliaca communis..... 300
 5.10.1 Έσω λαγόνια φλέβα – Vena iliaca interna..... 300
 5.10.2 Έξω λαγόνια φλέβα – Vena iliaca externa 301
 5.11 Φλέβες του κάτω άκρου – Venae membri inferioris..... 301
 6 Σχήματα 302
 6.1 Σχήματα της καρδιάς..... 302
 6.2 Σχήματα των αρτηριών 304
 6.3 Σχήματα των φλεβών 310
 7 Πίνακες
 7.1 Πίνακες διατιτραίνουσών– Venae perforantes..... 311
 8 Ερωτήσεις και εικόνες επανάληψης 314
 9 Ευχαριστίες και Βιβλιογραφικές αναφορές 316

1 Γενική επισκόπηση.....	318	8.6 Λεμφαδένες της πυέλου – Nodi lymphoidei pelvis.....	328
2 Λεμφικά αγγεία – Vasa lymphoidea.....	319	8.7 Λεμφαδένες του κάτω άκρου – Nodi lymphoidei membri inferioris....	328
3 Θύμος αδένας– Thymus	320	8.8 Φρουροί λεμφαδένες του αναπνευστικού και του πεπτικού συστήματος.....	329
4 Μυελός των οστών – Medulla ossium.....	320	8.9 Φρουροί λεμφαδένες του ουροποιητικού και του γεννητικού συστήματος.....	330
5 Σπλήνας - Σπλην (lien)	321	9 Σχήματα	331
6 Αμυγδαλές – Tonsillae	322	9.1 Λεμφική παροχέτευση της κοιλιακής χώρας και της πυέλου (λεμφαδένες)	331
7 Μη ενθυλακωμένος λεμφικός ιστός	323	9.2 Λεμφική παροχέτευση της κοιλιακής χώρας και της πυέλου (λεμφικά στελέχη).....	331
8 Λεμφαδένες – Nodi lymphoidei (nodi lymphatici, lymphonodi)	323	10 Ερωτήσεις και εικόνες επανάληψης	332
8.1 Λεμφαδένες της κεφαλής– Nodi lymphoidei capitis.....	324	11 Ευχαριστίες και βιβλιογραφικές αναφορές	334
8.2 Λεμφαδένες του τραχήλου – Nodi lymphoidei colli.....	324		
8.3 Λεμφαδένες του άνω άκρου – Vaginae tendinum membri superioris.....	325		
8.4 Λεμφαδένες του θώρακος – Nodi lymphoidei thoracis	326		
8.5 Λεμφαδένες της κοιλιακής χώρας – Nodi lymphoidei abdominis.....	327		

1 Γενική επισκόπηση.....	336	3.10 N. X Πνευμονογαστρικό νεύρο – Nervus vagus.....	364
1.1 Γενική δομή του νωτιαίου νεύρου.....	337	3.11 N. XI Παραπληρωματικό νεύρο – Nervus accessorius	366
1.2 Ανακλαστικό τόξο.....	338	3.12 N. XII Υπογλώσσιο νεύρο – Nervus hypoglossus.....	366
2 Νωτιαία νεύρα – Nervi spinales.....	339	4 Αυτόνομο νευρικό σύστημα (ΑΝΣ).....	367
2.1 Τραχηλικό πλέγμα – Plexus cervicalis (C1–C4).....	340	4.1 Συμπαθητική μοίρα – Pars sympathica.....	368
2.2 Βραχιόνιο πλέγμα – Plexus brachialis (C4–T1).....	342	4.2 Παρασυμπαθητική μοίρα – Pars parasympathica.....	371
2.2.1 Υπερκλείδια μοίρα του βραχιόνιου πλέγματος	342	4.3 Μεικτά αυτόνομα πλέγματα	372
2.2.2 Υποκλείδια μοίρα του βραχιόνιου πλέγματος.....	343	4.4 Εντερικό νευρικό σύστημα.....	374
2.3 Θωρακικά νεύρα – Nervi thoracici (T1–T12).....	346	5 Σχήματα	375
2.4 Οσφυϊκό πλέγμα – Plexus lumbalis (T12–L4).....	346	5.1 Σχήμα του περιφερικού νευρικού συστήματος	375
2.5 Ιερό πλέγμα – Plexus sacralis (L4–S4)	348	5.2 Τραχηλικό πλέγμα	375
2.6 Δερματοτόμια και μυοτόμια	350	5.3 Βραχιόνιο πλέγμα	376
2.7 Πεδία περιφερικών νεύρων – Areae nervinae.....	351	5.4 Βραχιόνιο πλέγμα – τελικοί κλάδοι	376
3 Κρανιακά νεύρα – Nervi craniales	352	5.5 Οσφυϊκό και ιερό πλέγμα	378
3.1 N. I Οσφρητικό νεύρο – Nervus olfactorius	354	5.6 Ιερό πλέγμα - κλάδοι.....	379
3.2 N. II Οπτικό νεύρο – Nervus opticus	354	5.7 N. I, II, III, IV, VI.....	380
3.3 N. I Οφθαλμοκινητικό νεύρο – Nervus olfactorius.....	355	5.8 N. V	381
3.4 N. IV Τροχλιακό νεύρο – Nervus trochlearis	355	5.9 N. VII, VIII, IX.....	382
3.5 N. V Τρίδυμο νεύρο – Nervus trigeminus.....	356	5.10 N. X, XI, XII.....	383
3.6 N. VI Απαγωγό νεύρο – Nervus abducens.....	360	5.11 Παρασυμπαθητική και συμπαθητική νεύρωση της κεφαλής..	384
3.7 N. VII Προσωπικό νεύρο – Nervus facialis.....	360	6 Ερωτήσεις και εικόνες επανάληψης	385
3.8 N. VIII Αιθουσαίο-κοχλιακό νεύρο – Nervus vestibulocochlearis ..	362	7 Ευχαριστίες και βιβλιογραφικές αναφορές	388
3.9 N. IX Γλωσσοφαρυγγικό νεύρο – Nervus glossopharyngeus.....	363		

1 Γενική επισκόπηση.....	390	10 Κινητικός έλεγχος.....	456
1.1 Μικροσκοπική δομή - νευρώνες.....	390	10.1 Κατιούσες (κινητικές) οδοί.....	458
1.2 Μικροσκοπική δομή - νευρολογία.....	391	11 Ειδικές αισθητήριες οδοί.....	462
1.3 Κατανομή της λευκής και της φαιάς ουσίας.....	391	11.1 Οπτική οδός.....	462
1.4 Ανάπτυξη του νευρικού συστήματος.....	392	11.2 Αιθουσαία οδός.....	464
1.5 Ανάπτυξη του εγκεφάλου.....	393	11.3 Ακουστική οδός.....	465
1.6 Νευρικές οδοί – Tractus nervosi.....	394	11.4 Οσφρητική οδός.....	466
1.7 Κατευθύνσεις, επίπεδα και ειδικοί όροι του ΚΝΣ.....	395	11.5 Γευστική οδός.....	467
1.8 Λειτουργία του ΚΝΣ.....	396	12 Κοιλιακό σύστημα του εγκεφάλου.....	468
2 Νωτιαίος μυελός – Medulla spinalis.....	398	12.1 Εγκεφαλονωτιαίο υγρό – Liquor cerebrospinalis.....	470
2.1 Νωτιαίος μυελός - λευκή και φαιά ουσία.....	400	13 Μήνιγγες– Meninges.....	471
3 Εγκεφαλικό στέλεχος – Truncus encephali.....	402	14 Αρτηρίες του εγκεφάλου – Arteriae cerebri.....	472
3.1 Προμήκης μυελός – Medulla oblongata.....	404	15 Φλέβες του εγκεφάλου – Venae cerebri.....	474
3.2 Γέφυρα – Pons.....	406	15.1 Σκληροί φλεβικοί κόλποι – Sinus durae matris.....	475
3.3 Μέσος εγκέφαλος – Mesencephalon.....	408	16 Αιμάτωση του νωτιαίου μυελού.....	476
3.4 Πυρήνες κρανιακών νεύρων.....	410	17 Χημικό σύστημα του εγκεφάλου.....	477
3.5 Οδοί των κρανιακών νεύρων.....	411	18 Ψυχοκινητική ανάπτυξη.....	478
3.6 Πυρήνες του εγκεφαλικού στελέχους.....	412	19 Τομές.....	
3.7 Οδοί του εγκεφαλικού στελέχους.....	413	19.1 Διατομές του νωτιαίου μυελού.....	482
4 Δικτυωτός σχηματισμός – Formatio reticularis.....	414	19.2 Διατομές του προμήκη μυελού.....	483
5 Παρεγκεφαλίδα – Cerebellum.....	418	19.3 Διατομές της γέφυρας.....	484
6 Διάμεσος εγκέφαλος– Diencephalon.....	424	19.4 Διατομές του μέσου εγκεφάλου.....	485
6.1 Επιθάλαμος – Epithalamus.....	425	19.5 Οβελιαία και εγκάρσια τομή του εγκεφάλου.....	486
6.2 Επιθαλάμια χώρα– Subthalamus.....	425	19.6 Μετωπιαίες τομές του εγκεφάλου.....	487
6.3 Θάλαμος – Thalamus.....	426	20 Πίνακας– Cerebral sulci.....	488
6.4 Υποθάλαμος – Hypothalamus.....	430	21 Σχεδιαγράμματα.....	
7 Τελικός εγκέφαλος– Telencephalon.....	432	21.1 Σχήμα των πυρήνων των κρανιακών νεύρων.....	488
7.1 Εγκεφαλικός φλοιός – Cortex cerebri (pallium).....	434	21.2 Σχήμα του κοιλιακού συστήματος, των αρτηριών του εγκεφάλου και των φλεβικών κόλπων.....	489
7.2 Λειτουργικές περιοχές του φλοιού.....	435	21.3 Σχήματα σωματοαισθητικών οδών.....	490
7.3 Βασικά γάγγλια – Nuclei basales.....	439	21.4 Σχήματα ειδικών αισθητικών οδών.....	491
7.4 Λευκή ουσία του εγκεφάλου – Corpus medullare.....	442	21.5 Σχήματα κινητικών οδών.....	492
8 Μεταιχμιακό σύστημα.....	444	21.6 Σχήμα των προσαγωγών και των απαγωγών νεύρων της παρεγκεφαλίδας.....	493
8.1 Ανάπτυξη του μεταιχμιακού συστήματος.....	448	22 Ερωτήσεις και εικόνες επανάληψης.....	494
9 Αισθητήρια.....	450	23 Ευχαριστίες και Βιβλιογραφικές αναφορές.....	500
9.1 Ανιούσες οδοί.....	452		

1 Αισθήσεις.....	502	1.5.1 Παραπληρωματικές οπτικές δομές – Structurae accessoriae oculi.....	512
1.1 Εσωτερικό περιβάλλον - Ενδοϋποδοχείς.....	502	1.6 Αφή, άλγος, ιδιοδεκτικότητα – Tactus, nociceptio, proprioceptio.....	514
1.2 Όργανο της όσφρησης – Organum olfactorium.....	503	2 Δέρμα – Integumentum commune.....	515
1.3 Όργανο της γεύσης – Organum gustatorium.....	503	2.1 Μαστός και μαστικός αδένας – Mamma et glandula mammaria.....	517
1.4 Όργανο της ακοής και της ισορροπίας – Organum vestibulocochleare.....	504	3 Ερωτήσεις και εικόνες επανάληψης.....	518
1.5 Όργανο της όρασης – Organum visus.....	508	4 Ευχαριστίες και Βιβλιογραφικές αναφορές.....	520

1 Γενική επισκόπηση.....	522	6 Θυρεοειδής και παραθυρεοειδής αδένας – Glandula thyroidea et glandulae parathyroideae.....	526
2 Διάχυτο νευροενδοκρινικό σύστημα (DNES) και παραγάγγλια.....	522	7 Επινεφρίδια – Glandula suprarenalis.....	527
3 Υπόφυση – Hypophysis / glandula pituitaria.....	523	8 Σύνοψη των ενδοκρινών αδένων και των ορμονών τους.....	527
4 Επίφυση – Glandula pinealis / corpus pineale.....	524	9 Ερωτήσεις και εικόνες επανάληψης.....	527
5 Ενδοκρινικό συστατικό του παγκρέατος - παγκρεατικές νησίδες.....	524	10 Ευχαριστίες και Βιβλιογραφικές αναφορές.....	528

1 Τοπογραφία της κεφαλής	530	5.6 Αιδοϊκός πόρος – Canalis pudendalis.....	567
1.1 Τοπογραφία του τριχτώ του της κεφαλής και του θόλου του κρανίου	531	5.7 Στιβάδες του όσχεου	567
1.2 Στιβάδες της παρειάς	531	6 Τοπογραφία της πλάτης.....	568
1.3 Οφθαλμική κόγχη – Orbita	532	6.1 Σπονδυλικός σωλήνας – Canalis vertebralis.....	568
1.4 Κοινός τενόντιος δακτύλιος – Anulus tendineus communis.....	534	6.2 Υπνιακό τρίγωνο – Trigonum suboccipitale	569
1.5 Σηραγγώδης κόλπος – Sinus cavernosus.....	534	6.3 Ανώτερο και κατώτερο οσφυϊκό τρίγωνο – Trigonum lumbale superius et inferius	569
1.6 Έσω ακουστικός πόρος – Meatus acusticus internus.....	534	7 Τοπογραφία του άνω άκρου	570
1.7 Τυμπανική κοιλότητα – Cavitas tympani	535	7.1 Τοπογραφία του ώμου – Regio deltoidea.....	570
1.8 Ρινική κοιλότητα – Cavitas nasi.....	536	7.1.1 Υπερπλάτια και γληνοακανθική εντομή – Incisura scapulae et spinoglenoidalis.....	570
1.9 Έσω επιφάνεια της βάσης του κρανίου – Basis cranii interna	537	7.1.2 Μασχάλη – Fossa axillaris.....	571
1.10 Κροταφικός βόθρος – Fossa temporalis.....	537	7.1.3 Τριγωνικός και τετράγωνος χώρος – Foramen omotricipitale et humerotricipitale	572
1.11 Υποκροταφικός βόθρος – Fossa infratemporalis	538	7.1.4 Θωρακοκλειδικό τρίγωνο – Trigonum clavipectorale/deltopectorale	572
1.12 Πτερυγοϋπερώιος βόθρος – Fossa pterygopalatina.....	539	7.2 Τοπογραφία του βραχίονα – Regio brachialis	573
1.13 Υποπεριοναίος του υποκροταφικού βόθρου	540	7.2.1 Κερκιδικός σωλήνας – Canalis nervi radialis	573
1.14 Πτερυγογοναθιαίος χώρος – Spatium pterygomandibulare.....	540	7.3 Τοπογραφία του αγκώνα – Regio cubitalis	574
1.14 Παραφαρυγγικός χώρος – Spatium parapharyngeum	540	7.3.1 Αγκωνιαίος βόθρος – Fossa cubitalis	574
1.15 Προβελονοειδής χώρος – Spatium prestyloideum.....	541	7.3.2 Σωλήνες του πρηνιστή μυός, του υπτιαστή μυός και αγκωνιαίος σωλήνας – Canalis pronatorius, cubitalis et supinatorius.....	575
1.16 Οπισθοβελονοειδής χώρος – Spatium retrostyloideum	541	7.4 Τοπογραφία του αντιβραχίου – Regio antebrachialis	575
1.17 Οπισθοφαρυγγικός χώρος – Spatium retropharyngeum.....	541	7.5 Τοπογραφία του καρπού – Regio carpalis.....	576
2 Τοπογραφία του αυχένα.....	542	7.5.1 Ανατομική ταμβακοθήκη – Foveola radialis.....	576
2.1 Περιοχές του τραχήλου – Regiones cervicales.....	542	7.5.2 Ωλένιος σωλήνας – Canalis ulnaris.....	576
2.1.1 Υπογνάθιο τρίγωνο – Trigonum submandibulare.....	543	7.5.3 Καρπιαίος σωλήνας – Canalis carpi.....	577
2.1.2 Καρωτιδικό τρίγωνο – Trigonum caroticum.....	543	7.6 Τοπογραφία της άκρας χειρός – Regio manus	577
2.1.3 Υπογενειδίο τρίγωνο – Trigonum submentale	544	8 Τοπογραφία του κάτω άκρου	578
2.1.4 Μυϊκό/ωμοτραχηλικό τρίγωνο – Trigonum musculare/omotracheale.....	544	8.1 Τοπογραφία του ισχίου – Regio coxae.....	578
2.1.5 Ελάσσων υπερκλειδίου βόθρος – Fossa supraclavicularis minor.....	544	8.1.1 Μείζον και έλασσων ισχιακό τμήμα – Foramen ischiadicum majus et minus.....	578
2.1.6 Ωμοκλειδικό τρίγωνο – Trigonum omoclaviculare	545	8.1.2 Υπεραποειδές και το υποαποειδές τμήμα, έλασσων ισχιακό τμήμα	579
2.1.7 Ωμοτραπεζοειδές τρίγωνο – Trigonum omotrapezium	545	8.1.3 Αγγειακός και μυϊκός χώρος – Lacuna vasorum et musculorum	579
2.1.8 Σκαληνή σχισμή – Fissura scalenorum.....	545	8.1.4 Θυροειδής πόρος – Canalis obturatorius	580
2.1.9 Σκαληνοσπονδυλικό τρίγωνο – Trigonum scalenovertebrale....	546	8.2 Τοπογραφία του μηρού – Regio femoris.....	580
2.2 Χώροι του τραχήλου	546	8.2.1 Μηριαίο τρίγωνο και λαγονοκτενιαίος βόθρος – Trigonum femorale et fossa iliopectinea.....	581
2.3 Στιβάδες του τραχήλου, αυχενική περιτονία – Fascia cervicalis..	547	8.2.2 Προσαγωγός πόρος – Canalis adductorius.....	581
3 Τοπογραφία του θώρακος	548	8.2.3 Ιγνυακός βόθρος – Fossa poplitea.....	582
3.1 Στιβάδες του θωρακικού τοιχώματος	548	8.3 Τοπογραφία του ποδιού – Regio cruris	582
3.2 Μεσοπλεύριος χώρος – Spatium intercostale.....	549	8.3.1 Περονιαίος πόρος, τενόντιο τόξο του υποκνημιαίου μυός και μυοπερονιαίος πόρος.....	583
3.3 Προβολές οργάνων στο θωρακικό τοίχωμα	549	8.4 Τοπογραφία της ποδοκνημικής άρθρωσης – Regio tarsalis	583
3.4 Μεσοθωράκιο.....	550	8.4.1 Έξω οπισθοσφυραίο χώρο	583
3.5 Τοπογραφία του οισοφάγου, της τραχείας και της αορτής	552	8.4.2 Ταρσικός σωλήνας/ταρσαίος κόλπος – Canalis malleolaris.....	584
3.6 Ανοίγματα του διαφράγματος.....	553	8.4.3 Δομές μπροστά από τον έσω σφυρό	584
4 Τοπογραφία της κοιλιακής χώρας.....	554	8.5 Τοπογραφία του άκρου ποδός – Regio pedis.....	585
4.1 Δομή του πρόσθιου και του πλάγιου κοιλιακού τοιχώματος	555	8.5.1 Ράχη του άκρου ποδός – Dorsum pedis	585
4.1.1 Έλυτρο ορθού κοιλιακού μυός – Vagina musculi recti abdominis	555	8.5.2 Πέλμα – Planta	585
4.2 Βουβωνικός πόρος – Canalis inguinalis.....	556	9.1 Τομές της κεφαλής	586
4.3 Βουβωνική περιοχή – Regio inguinalis	558	9.2 Τομές του τραχήλου	587
4.3.1 Συνήθεις θέσεις κήλης.....	558	9.3 Τομές του θώρακος	588
4.4 Κοιλιακή κοιλότητα – Cavitas abdominis.....	559	9.4 Τομές της κοιλιακής χώρας	589
4.5 Οπισθοπεριτοναϊκός χώρος – Retroperitoneum	559	9.5 Τομές της πυέλου	590
4.6 Περιτοναϊκή κοιλότητα – Cavitas peritonealis	560	9.6 Τομές του βραχίονα και του αντιβραχίου.....	592
4.6.1 Ρίζα του εγκάρσιου μεσοκόλου – Radix mesocoli transversi... 560		9.7 Τομές του καρπού και της άκρας χειρός.....	593
4.6.2 Επιπλοϊκός θύλακος / έλασσων σάκος – Bursa omentalis.....	561	9.8 Τομές του μηρού και του ποδιού.....	594
4.6.3 Ηπατοδωδεκαδακτυλικός σύνδεσμος και κυστεοηπατικό τρίγωνο.....	562	9.9 Τομές του άκρου ποδός	595
4.6.4 Μερακολικοί χώροι.....	562	10 Ερωτήσεις και εικόνες επανάληψης.....	595
4.6.5 Μεσεντέρια, επίπλοα, περιτοναϊκοί σύνδεσμοι και κοιλώματα της περιτοναϊκής κοιλότητας	563	11 Ευχαριστίες και Βιβλιογραφικές αναφορές.....	600
5 Τοπογραφία της πυέλου – Pelvis minor.....	564		
5.1 Περιτοναϊκή κοιλότητα της πυέλου – Cavitas peritonealis pelvis	564		
5.2 Υποπεριτοναϊκός χώρος – Subperitoneum.....	565		
5.3 Περινεϊκή περιοχή – Regio perinealis.....	566		
5.4 Ουρογεννητικό τρίγωνο – Trigonum urogenitale.....	566		
5.5 Ευθυϊσχιακός βόθρος – Fossa ischioanal.....	567		